

Agro- og fødevarerindustriens situation og udvikling

Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskabs forårskonference

30. marts 2016

Henning Otte Hansen

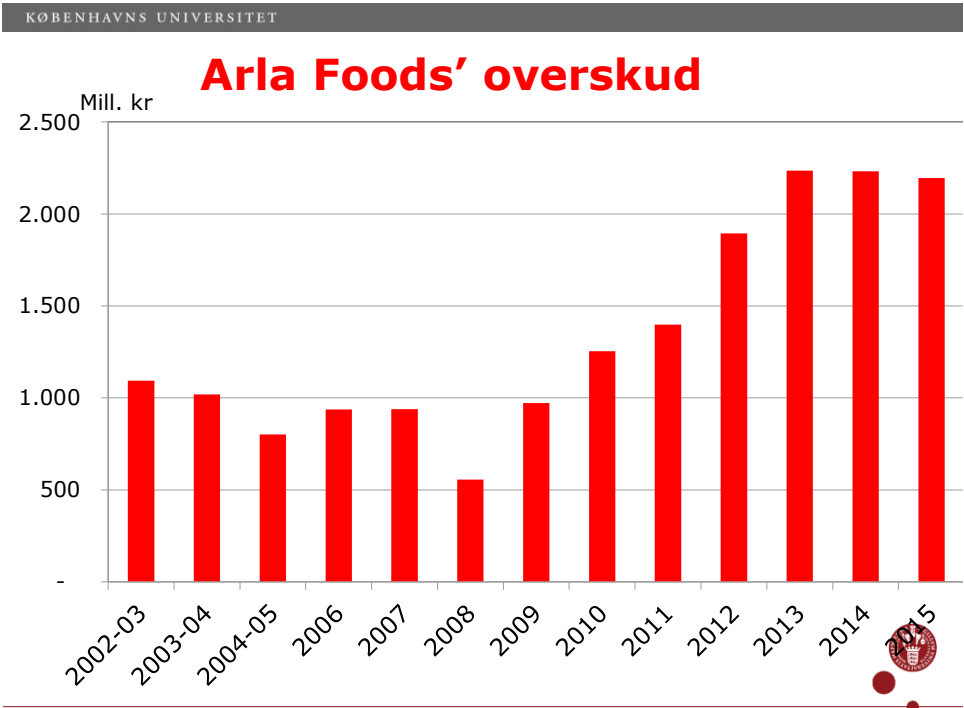
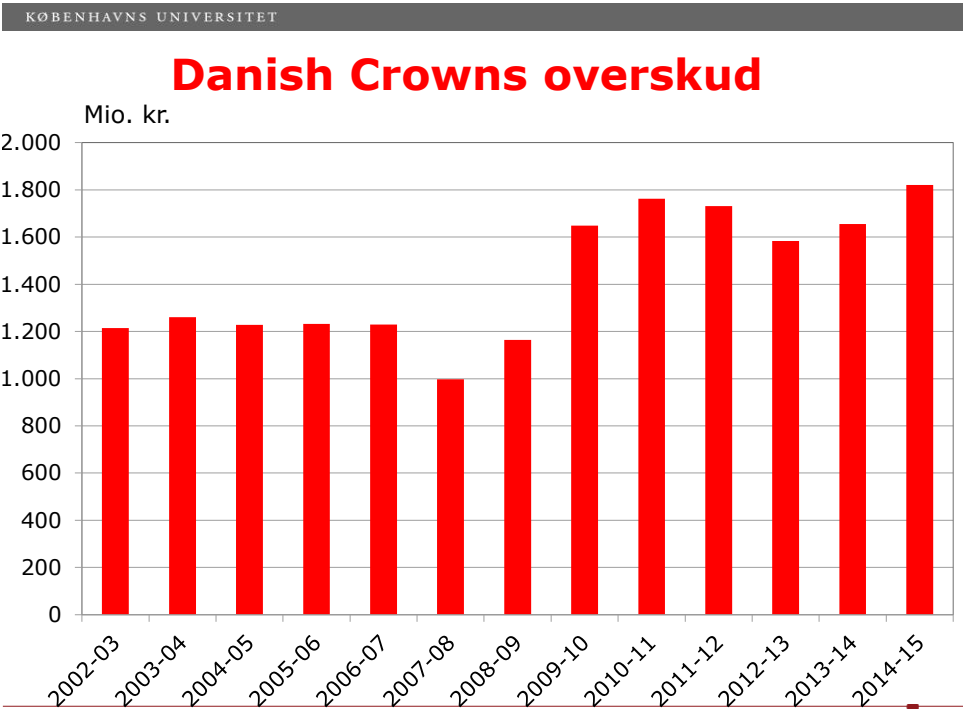
hoh@ifro.ku.dk

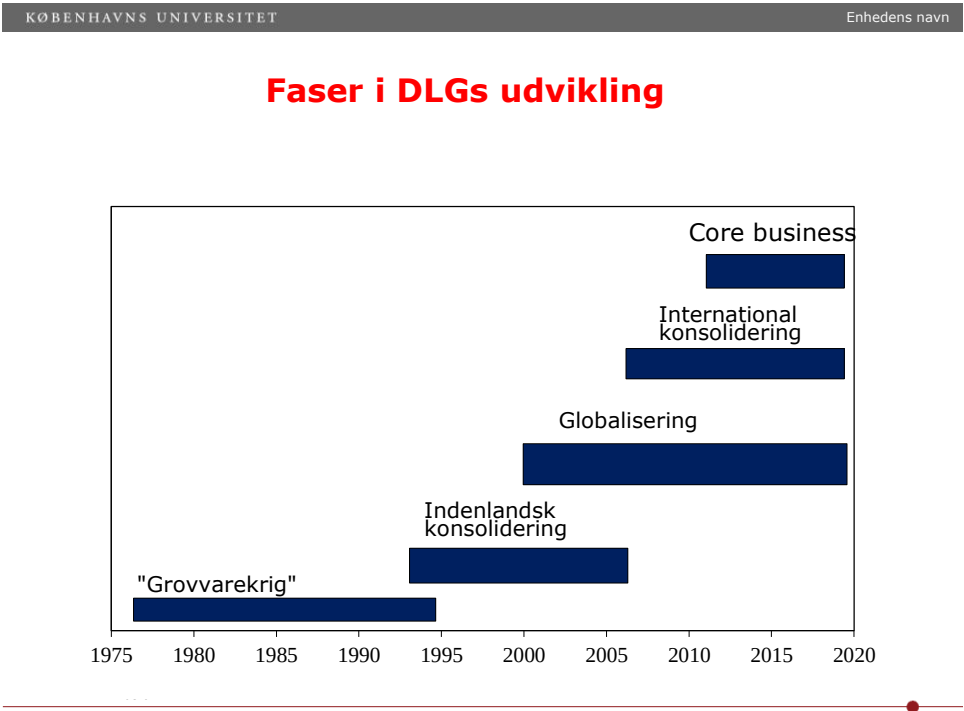
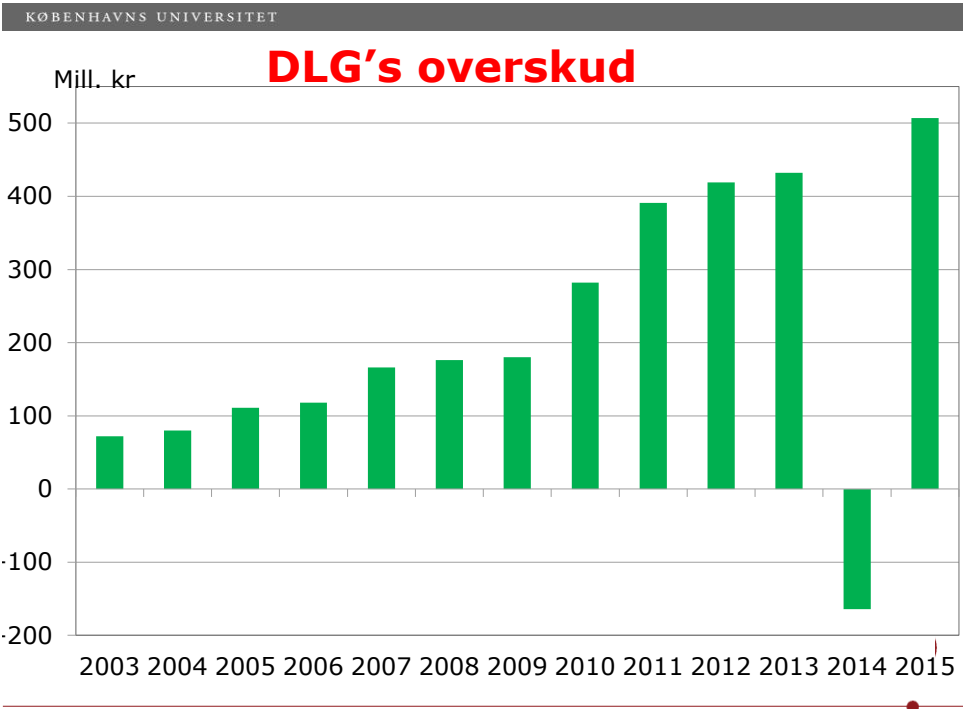
Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi
Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet
Københavns Universitet
KU Science

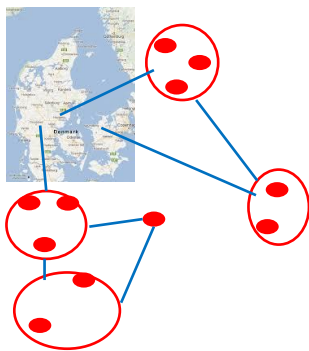
Indhold

- Agro- og fødevarerindustriens indtjening
- Egenkapital og formue i andelsselskaberne
- Globalisering - betydning og udvikling?
- Udviklingen i dansk landbrug og fødevarerindustri
- Globale tendenser
- Vækst – er det nødvendig?
- Løsninger

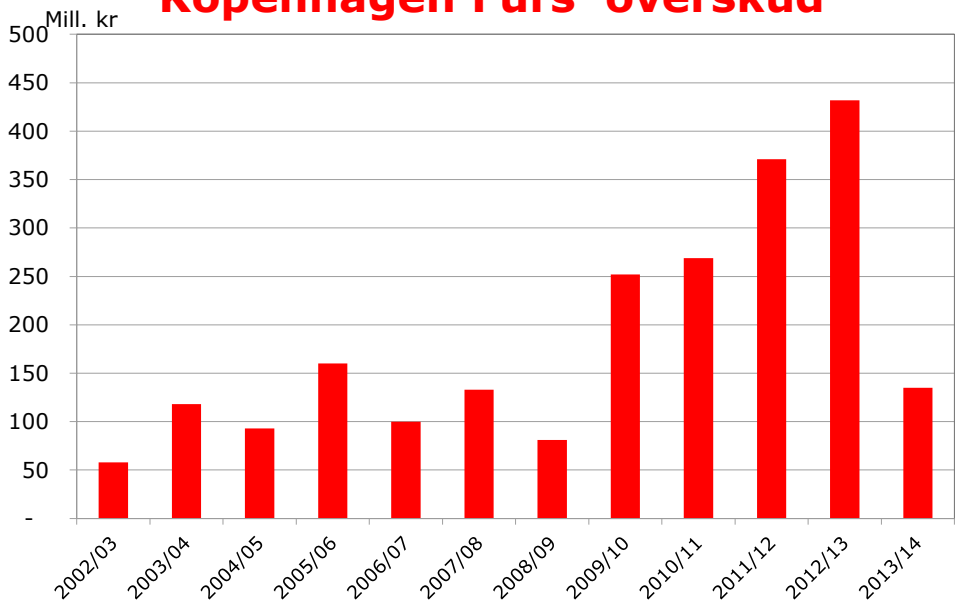

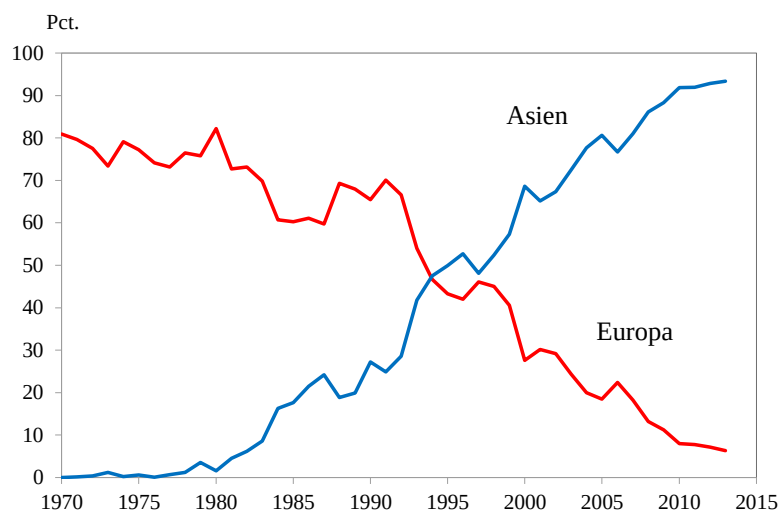
DLGs udvikling

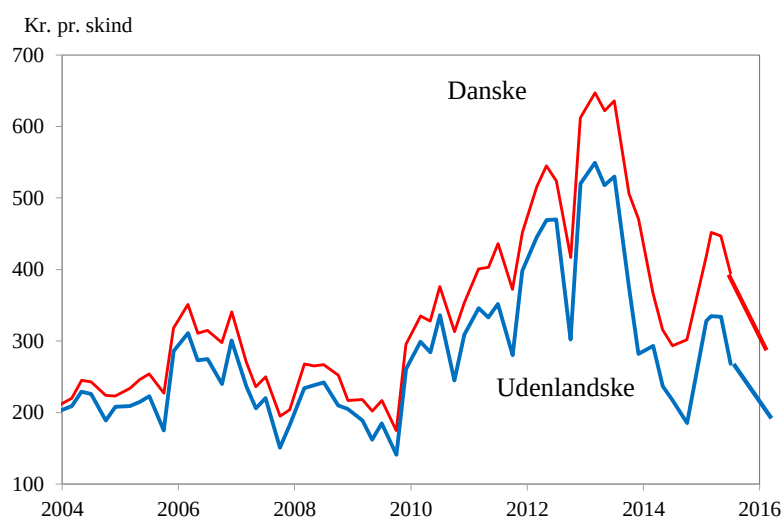
Kopenhagen Furs overskud

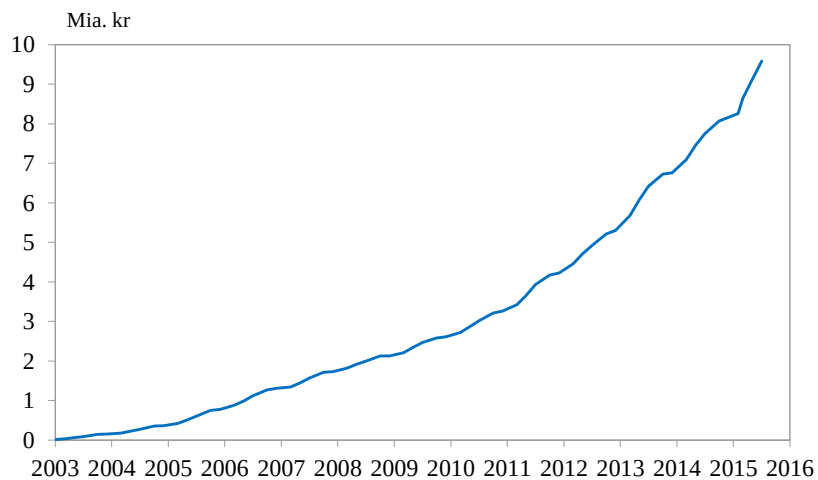
Udviklingen i eksportmarkeder for dansk pelsskind

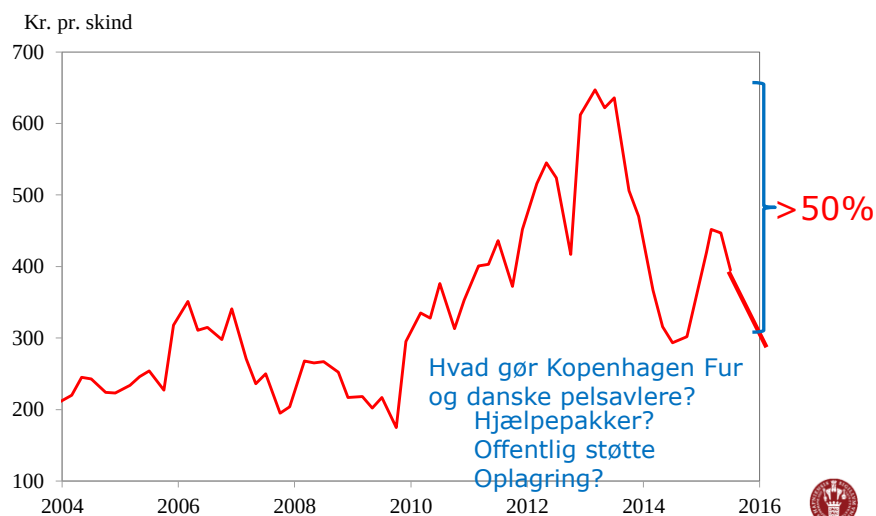
Priser på danske og udenlandske skind ved auktioner hos Kopenhagen Fur

Akkumuleret fordel ved merpris på danske skind

Priser på danske skind ved auktioner hos København Fur

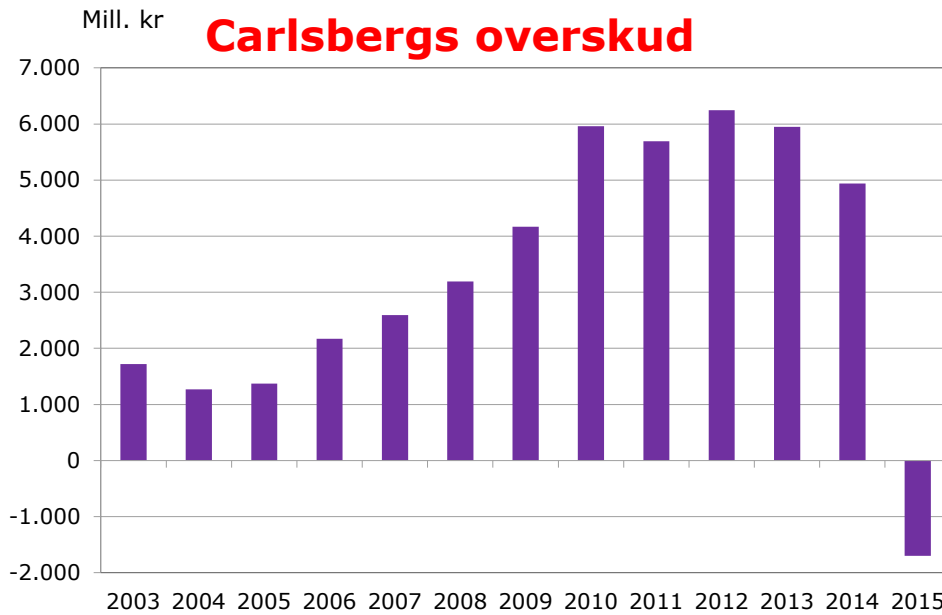

Kopenhagen Fur's "tiltag"

- Ha' fokus på likviditet
- Få aftaler på plads med din bank
- "Bedre tider forude" (Tage Pedersen, feb. 2016):
- "2016 bliver et hårdt år for os minkavlere . . Nogle vil falde fra . . Men med faldende produktion og god efterspørgsel efter på pels i forretningerne . . . er forudsætningerne for bedre tider til stede. Hvornår billedet vender, er det dog umuligt at sige noget om"

KØBENHAVNS UNIVERSITET

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Indtjening og stabilitet

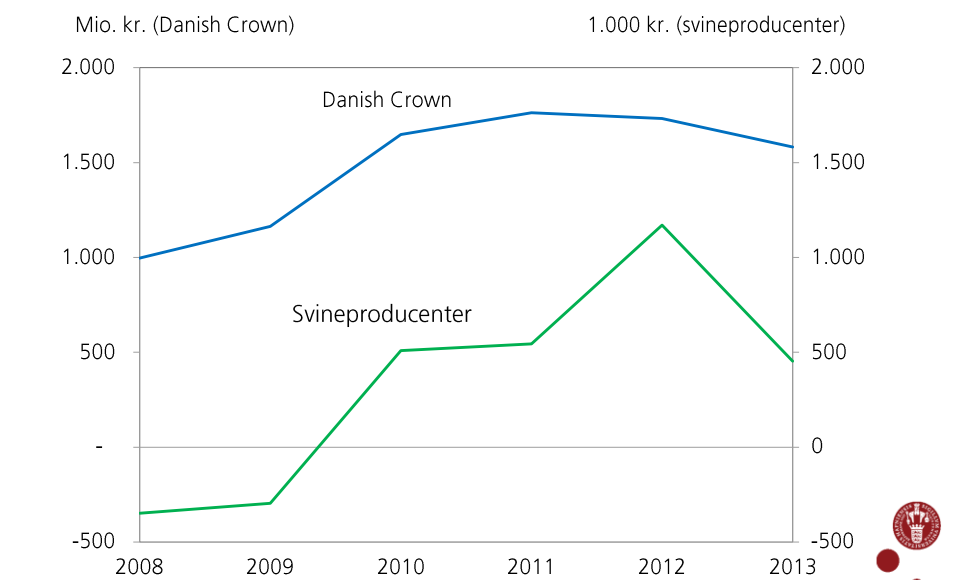
Andelsselskaber: Stabil indtjening

Landmænd ustabil indtjening

Landmændene er "stødpude"

Danish Crowns nettoresultat efter skat og gennemsnitligt nettoudbytte for en konventionel slagtesvinebedrift, 2008-13

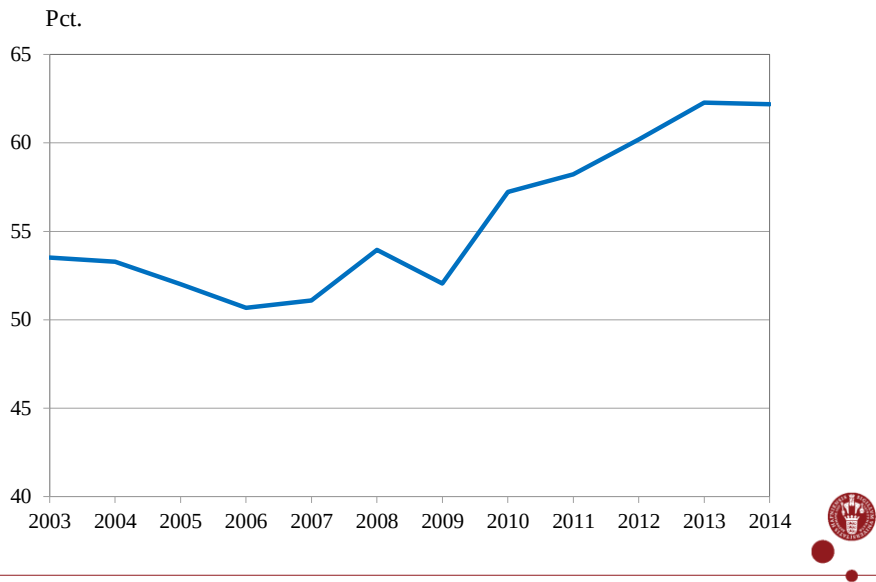

Kan andelsselskaberne følge med?

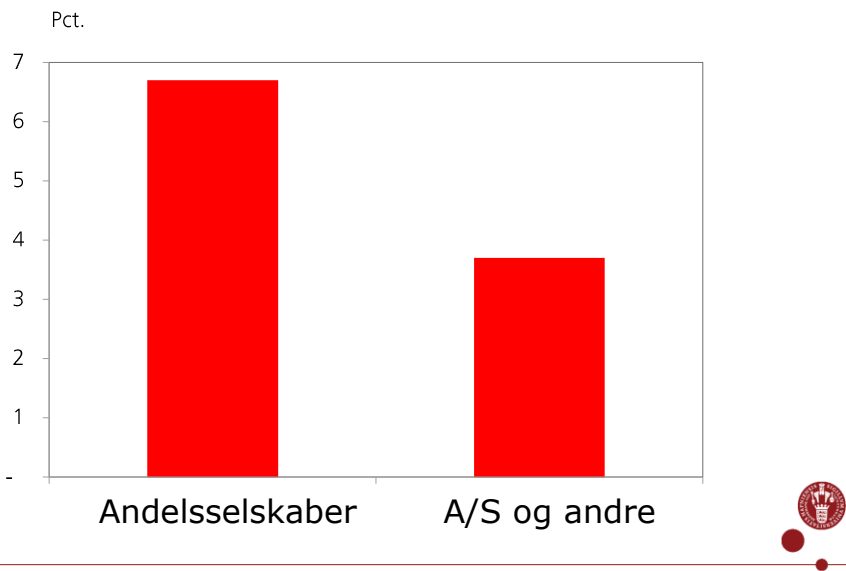
- **I en verden med**
 - **liberalisering**
 - **globalisering**
 - **globale alliancer**
 - **kapitalfonde**
 - **store multinationale selskaber**

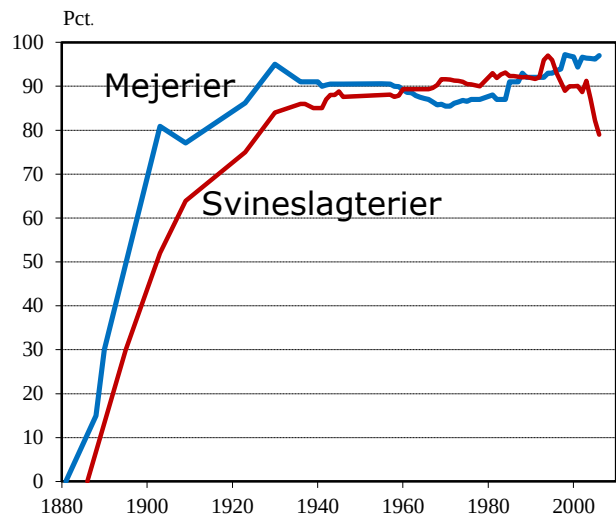
Andelsselskabernes andel af den samlede omsætning i den danske fødevareindustri 2003-2014

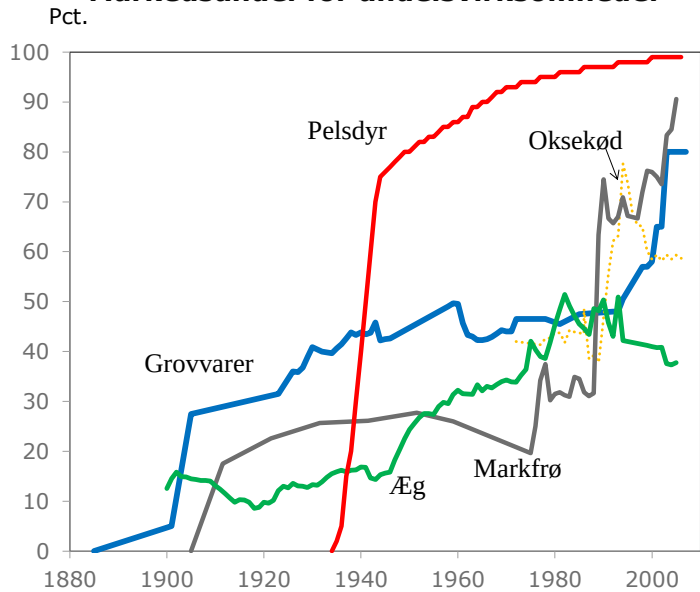
Gennemsnitlig årlig omsætningsvækst i andelsselskaber og i andre selskaber 2003-2014

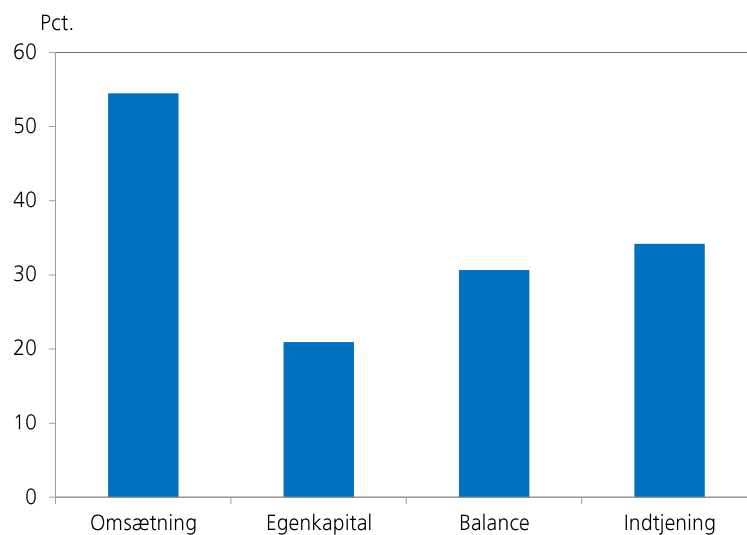
Markedsandel for andelsvirksomheder

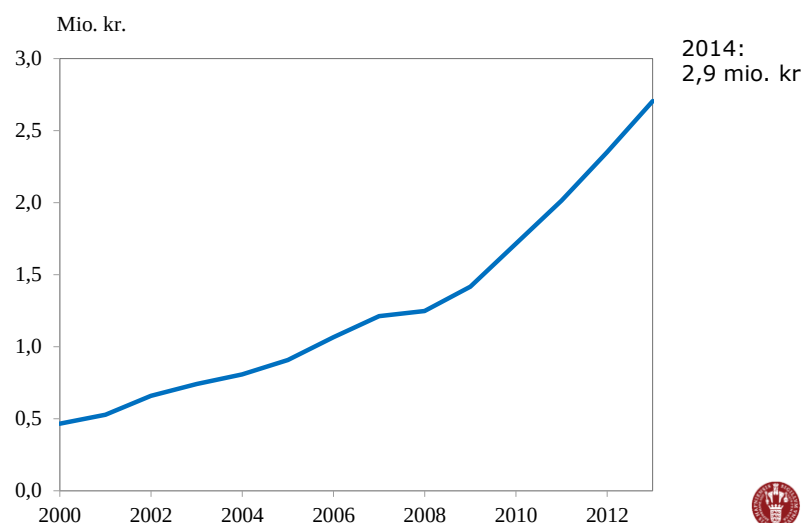
Markedsandel for andelsvirksomheder

Andelsselskabernes andel af i alt i den danske agro- og fødevarerindustri 2003-2014

Gns. egenkapital i andelsselskaber pr. fuldtidsbedrift 2000-2014.

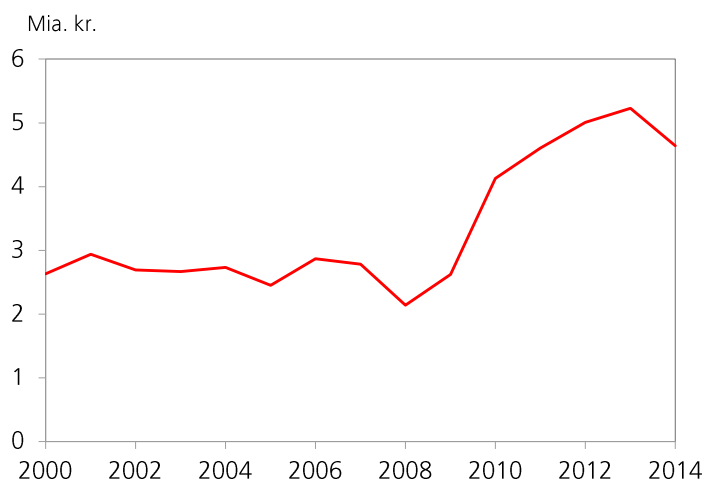

De største danske andelsselskaber i agro- og fødevarerindustrien

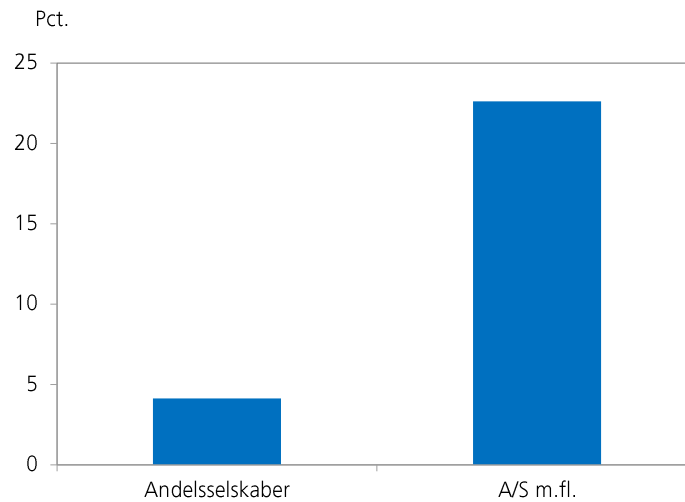
Selskab	Omsætning, mia. kr.
Arla	76,6
DLG	57,1
Danish Crown	58,2
Danish Agro	25,1
Kopenhagen Fur	13,3
TiCan	5,1?
DLF-TRIFOLIUM	3,3
Vestjyllands Andel	1,8
KMC	1,1

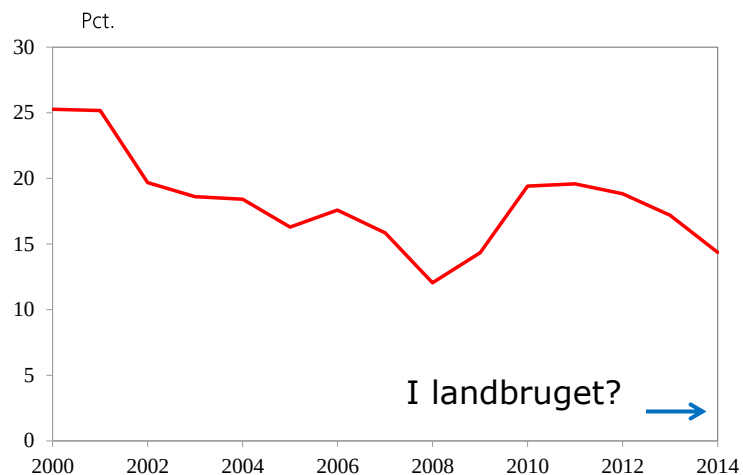
Resultat efter skat i danske andelsselskaber 2000-2014

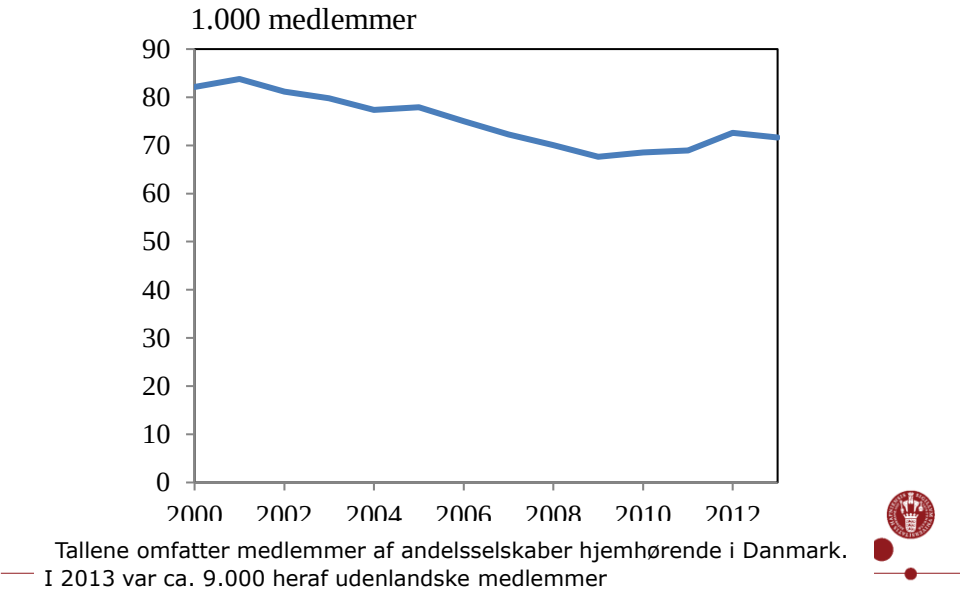
Hyppighed (%) af underskud efter skat i hhv. andelsselskaber og andre selskaber i den danske agro- og fødevareindustri, 2003-2014

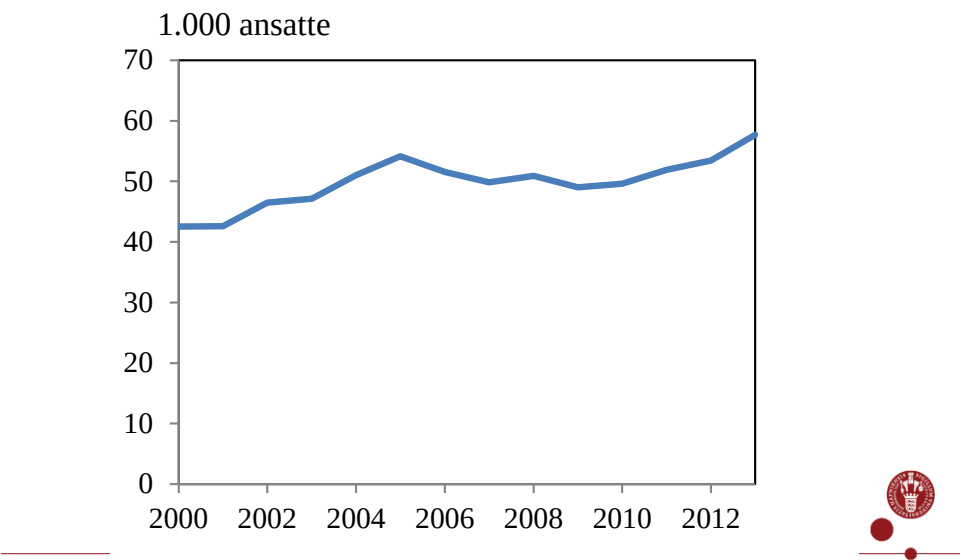
Egenkapitalforrentning i danske andelsselskaber

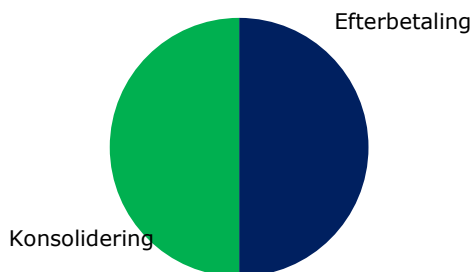
Antal medlemmer (medlemskaber) i danske andelsselskaber 2003-2013

Antal medarbejdere i danske andelsselskaber 2003-2013

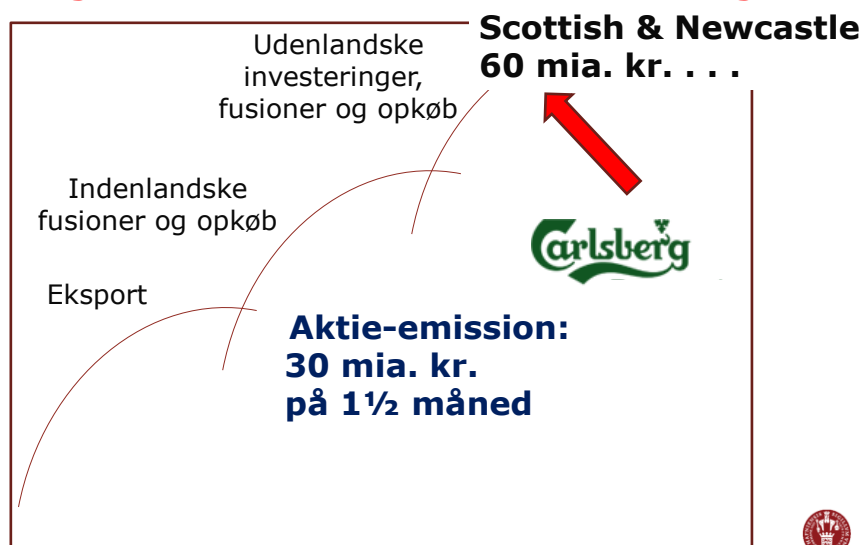
Hvordan skal overskuddet fordeles?

- Sikre stødpude i andelsselskabet
- Sikre andelshavernes økonomi og leverancer
- Udvikle andelsselskabets konkurrenceevne
- Sikre fremtidig afkast og merpris til andelshavere

Strategiske forløb i virksomheders udvikling

Hvorfor skal fødevarevirksomhedene vokse?

Udnytte stordriftsfordele
 Matche kunder i størrelse
 Være en uundværlig leverandør
 Bevare eller øge forspringet til konkurrenter
 "Eat or be eaten"

Danske fødevarevirksomheders størrelse

Sektor	Placering	Selskab
Svinekød*	2	Danish Crown
Oksekød*	7	Danish Crown
Mejeri*	2	Arla Foods
Korn og foderstoffer*	3	DLG
Græs- og kløverfrø*	1	DLF-TRIFOLIUM
Pelshandel*	1	Kopenhagen Fur
Bryggeri	2	Carlsberg
Potteplanter**	5	Gasa Bøg
Læggekartofler*	8	Danespo

* Betyder, at andelsselskaber dominerer sektoren

** Majoritetsejere er andelsselskaber

Danske landmænd udgør ½ pct. af landmændene i Europa

Hvad er globalisering?

Globalisering refererer til en proces – en udvikling af tættere økonomisk integration i form af øget handel, udenlandske investeringer og immigration

Ved globalisering menes her større vækst i import og eksport i en stadig mere åben, integreret og grænseløs global økonomi

. . globalisering er det samme som amerikanisering og vestlig imperialisme

Globalisering – hvad er det ??

- Mere handel over grænser
- Flere investeringer over grænser
- Arbejdskraft bevæger sig over grænser
- Alliancer, fusioner, joint-ventures m.m. over grænser

Globalisering – hvad er det ??

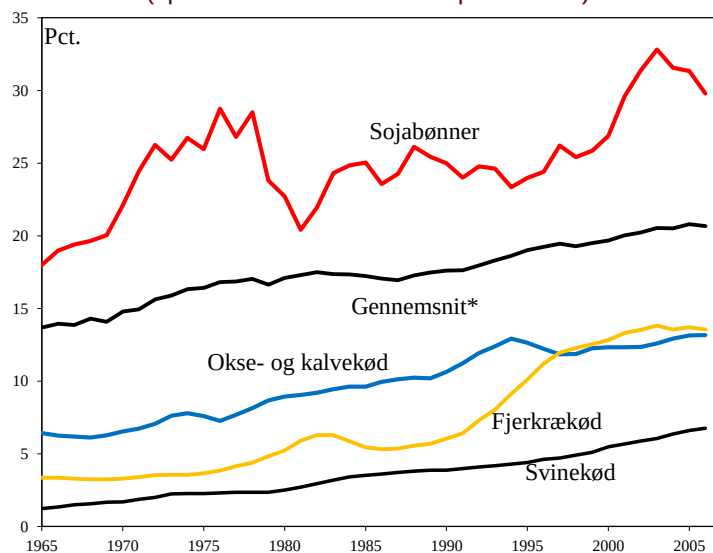
Flytter over grænser:

- Varer
- Kapital
- Arbejdskraft
- Viden
- Virksomheder
- Samarbejde
- Ledelse

Global handel

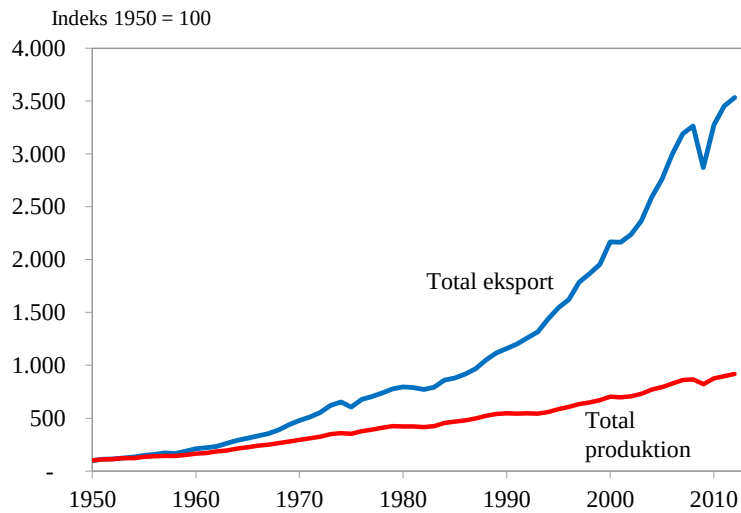
(i pct. af verdens samlede produktion)

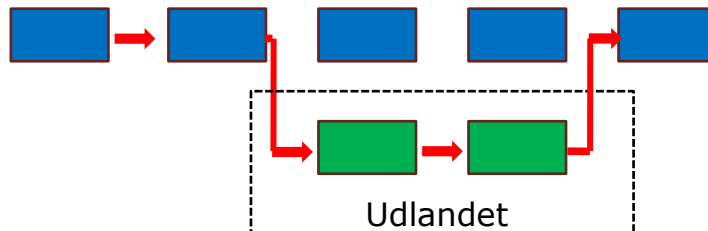
* Gns. af 15 produkter

Udvikling i total eksport og total produktion, 1950-2012

Udflytning

Forædling af danske svinetarme finder sted i Kina

Danish Crown producerer hver uge otte millioner meter tarme i Danmark

Heraf bliver 2,8 millioner meter tarme forædlet i Kina.

Danish Crown ejer delvist selv forædlings-virksomhederne i bl.a. Kina

90 procent af klodens tarmforarbejdning foregår nu i Kina.

Gartneriets løntunge processer er flyttet til Polen

Moderplanteproduktionen foregår i Danmark. Stiklinger fra disse sendes til Polen, hvor de forberedes og placeres i voksemediet

Stiklingeproduktion - Kenya

Stiklingeproduktion - Kenya

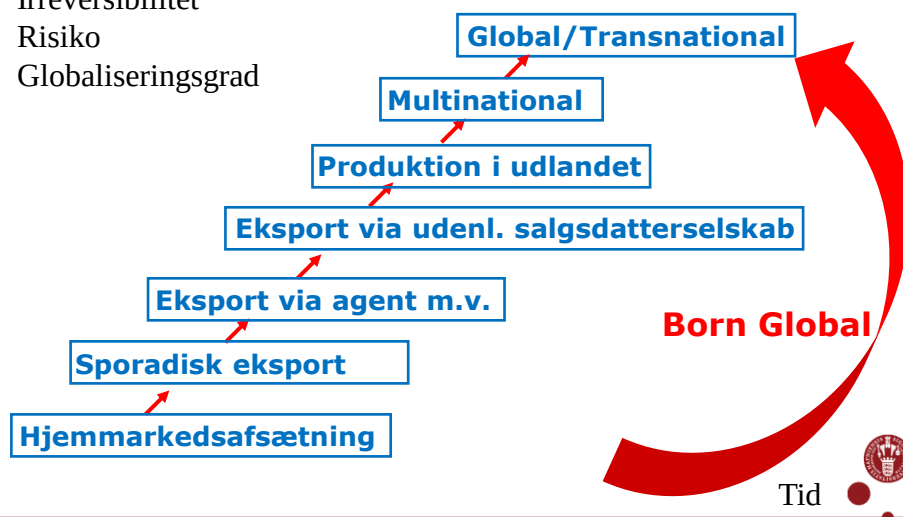
Trin i globaliserings-processen

Viden

Irreversibilitet

Risiko

Globaliseringsgrad

Hvad kendetegner en Born Global?

Ledelsen har eksplicit fokus på globalisering

Virksomheden er i stand til at standardisere produktion og afsætning i en global niche

Væksten generelt er høj, og at især eksportvæksten er høj

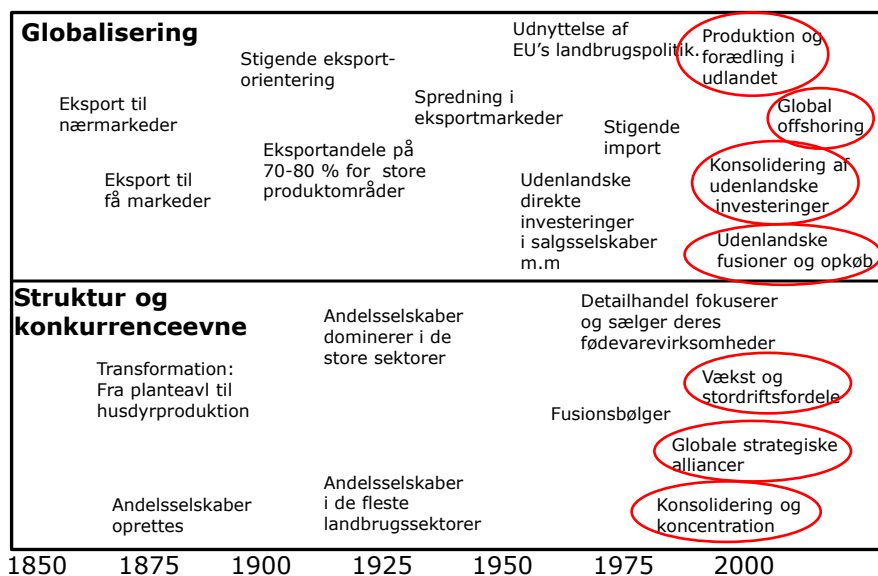
Grundlæggerens personlige erfaring, kompetence og relationer er vigtige

Grundlæggerens globale "approach" og netværk er af meget stor betydning i start-fasen

De unikke kompetencer og komparative styrker er udviklet før virksomhedens formelle opstart

Ingen form for offentlig økonomisk støtte

Trin i globalisering og udvikling i struktur/konkurrenceevne i danske andelsselskaber

Globale tendenser

Tendenser

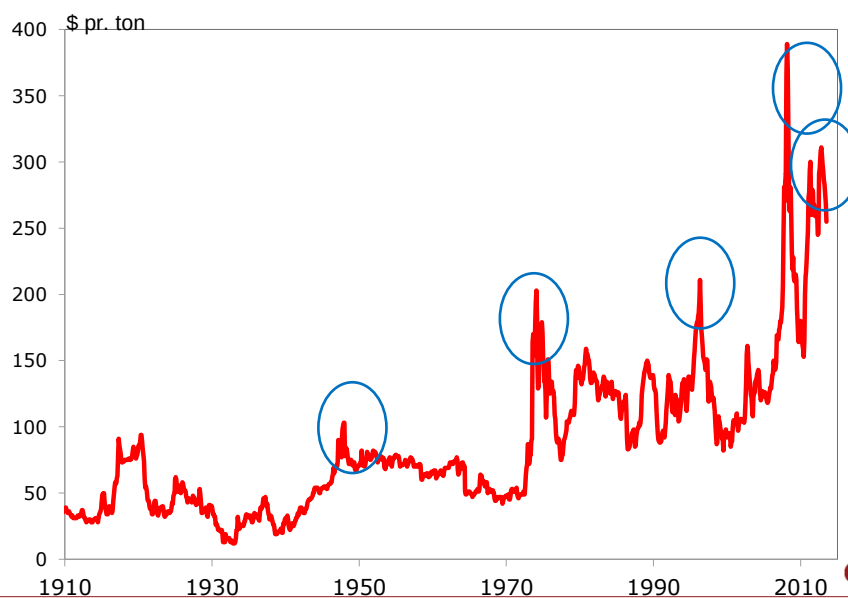
- Landbrugsproduktionens størrelse
- Høst-udbytter
- Prisudvikling
- Fødevarekriser
- Landbrugsjord
- Landbrugsafgrøder til energi
- GMO
- Økologi
- Landbrugspolitik
- Fødevareforbrug (planter/kød)
- Natur og/eller landbrug
- m.m.

Vi har fået flere fødevarekriser

Verdensmarkedspris på hvede

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Landmænd har ingen fordel af en ny fødevarekrise . . . På langt sigt

Slutter med endnu større prisfald

Fristes til spekulation

Medfører overinvesteringer

- Jord, bygninger, maskiner

Medfører forkerte omlægninger

- Korn, markfrø, grøntsager m.m.

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Grovvareselskaber kan komme i uføre . .

SAB

Aarhusegnens Andel

Aller Mølle

P. P. Hedegaard

Nordjysk Andel

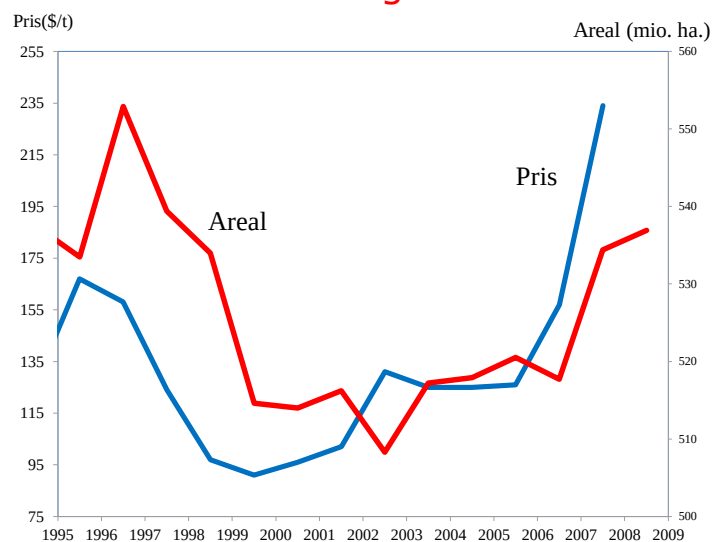

Landmænd reagerer på stigende priser:

- Produktion
- Landbrugsareal
- Produktivitet
- Gødning

Hvede: Pris og areal

Landmænd garanterer, at vi ikke får lange perioder med meget høje eller meget lave priser

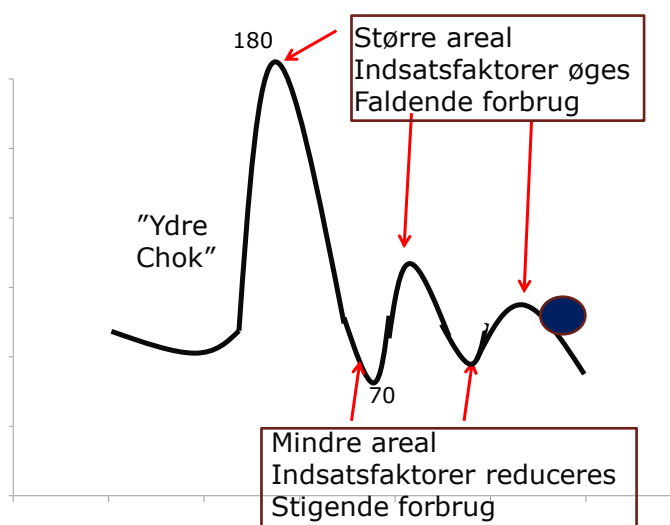
Høje priser: Produktionen udvides

Lave priser: Produktionen reduceres

Vi nærmer os hele tiden en ligevægtspris

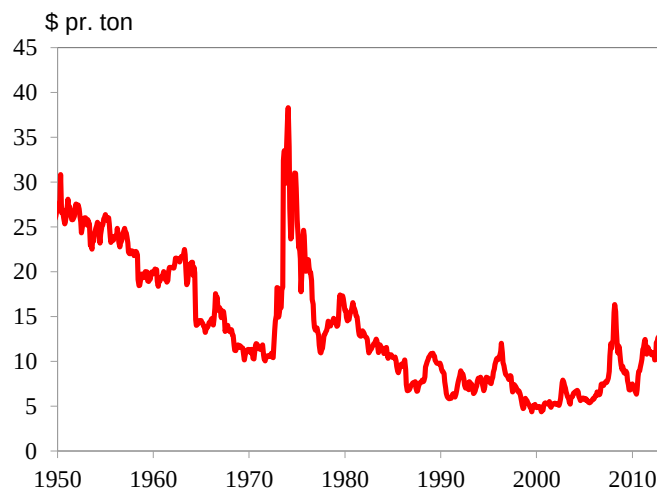
Fremtidig prisudvikling - principskitse

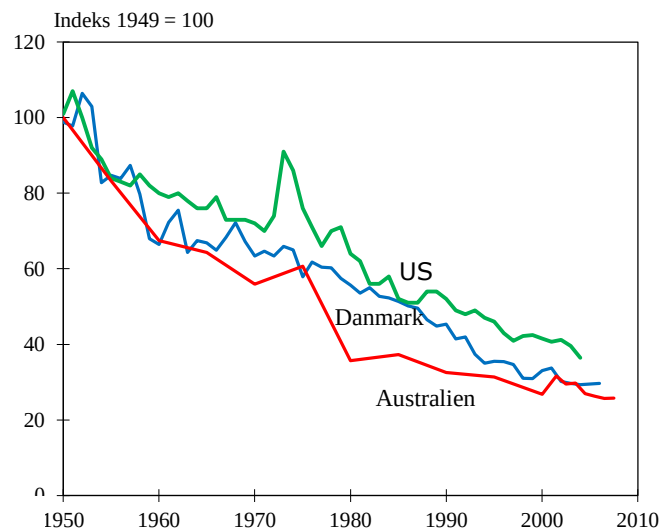
Realprisen på landbrugs- og fødevarer falder

Realprisudvikling på hvede

Landbrugets bytteforhold (Salgspriser / omkostninger)

Mere spekulation på fødevaremarkeder

Fra finanskrisen til fødevarekrise Nye spekulationsobjekter

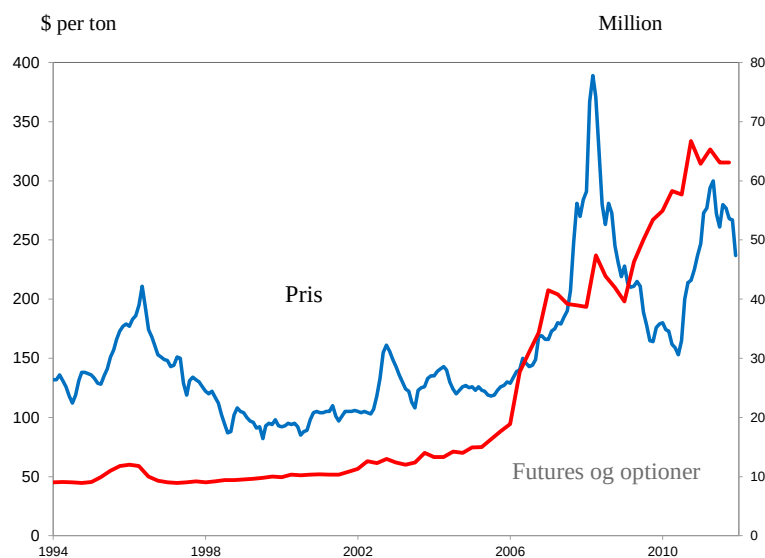

Ejendomme

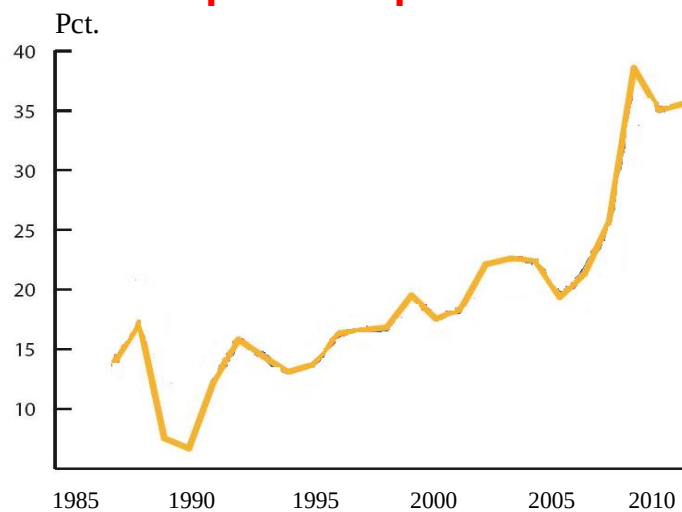
Råvarer (korn m.m.)

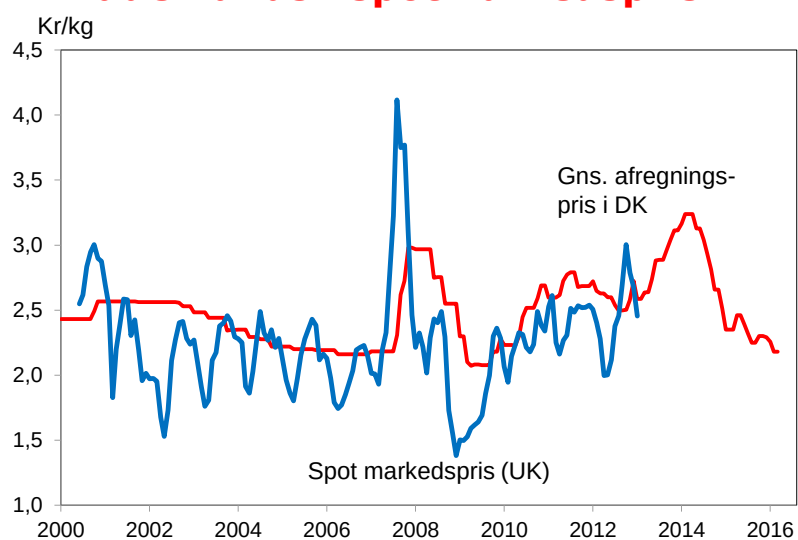
Antal futures og options-kontrakter på råvaremarkeder i verden ialt og verdensmarkedsprisen på hvede

Prisstabilitet på hvede på verdensmarkedet

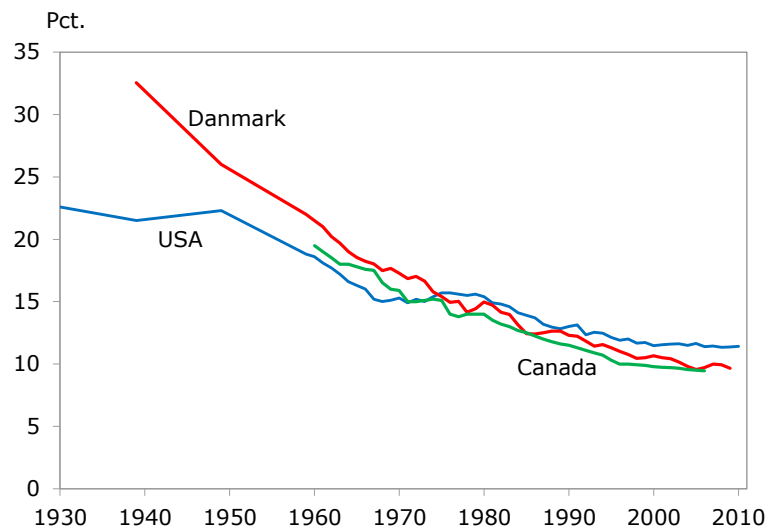

Dansk mælkepris og udenlandsk spotmarkedspris

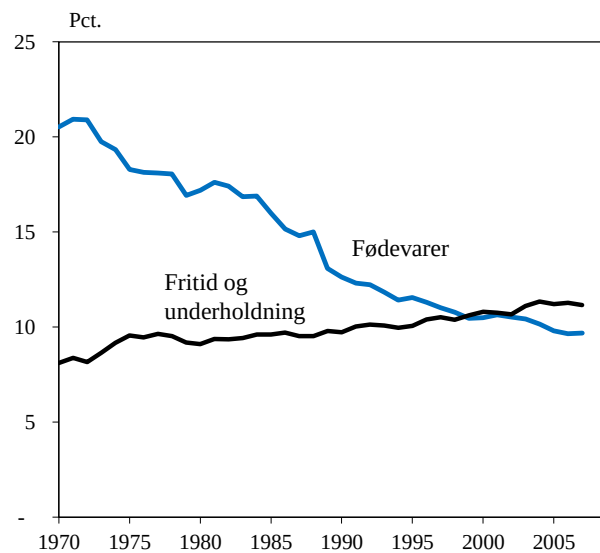
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Fødevarernes andel af det samlede forbrug i USA, Canada og Danmark

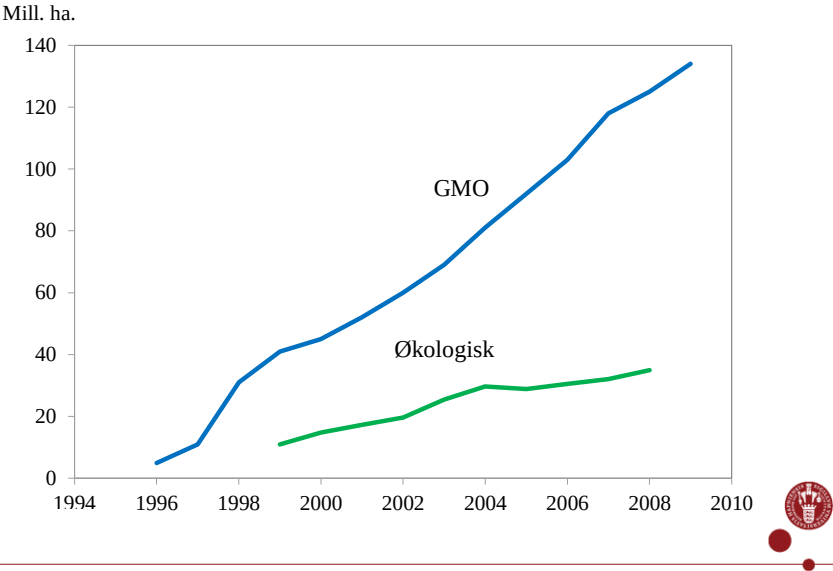

KØBENHAVNS UNIVERSITET

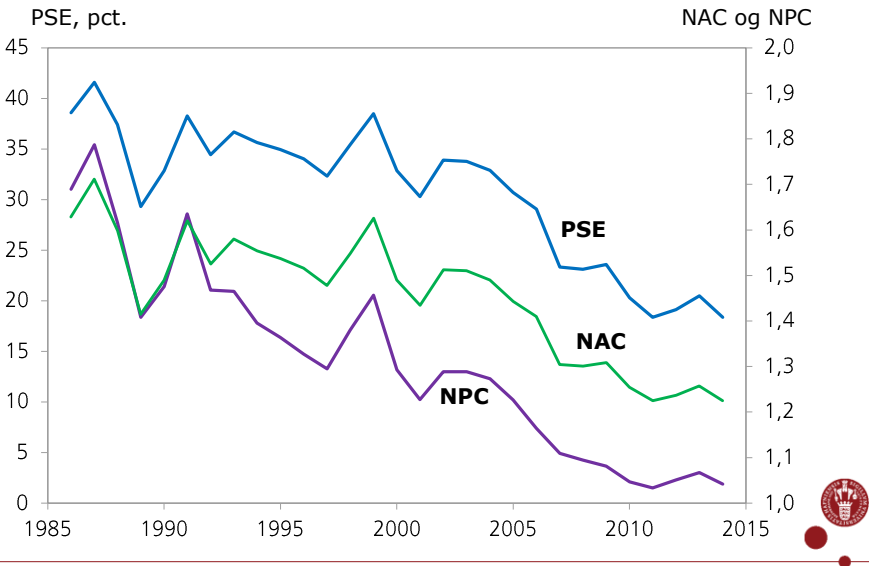
Vi bruger relativ færre penge på fødevarer

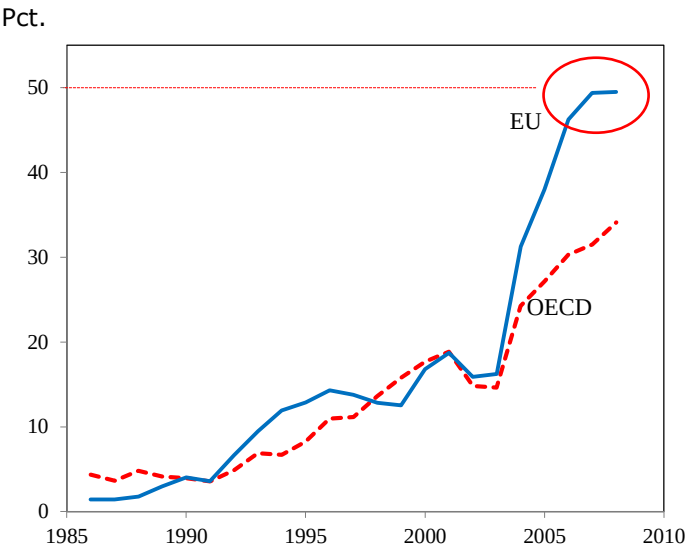
**Verdens samlede areal med hhv.
GMO-afgrøder og økologiske afgrøder**

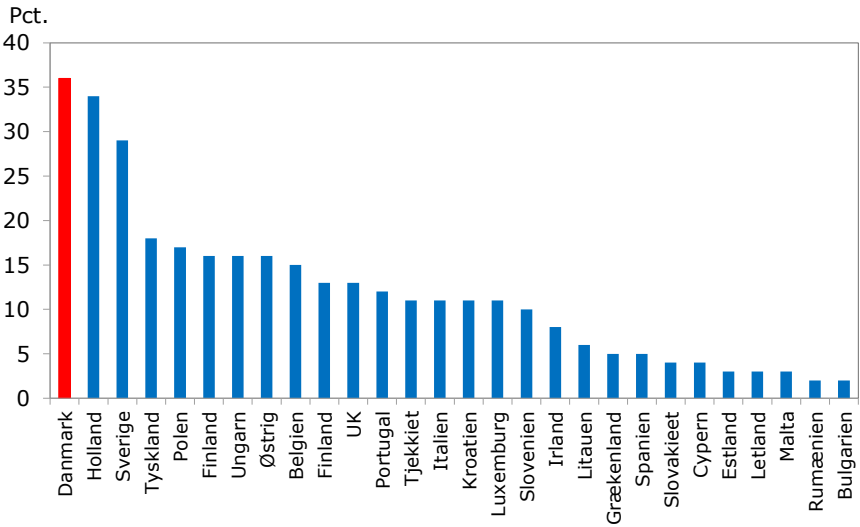
Landbrugsstøttens udvikling i EU-28, 1986-2014

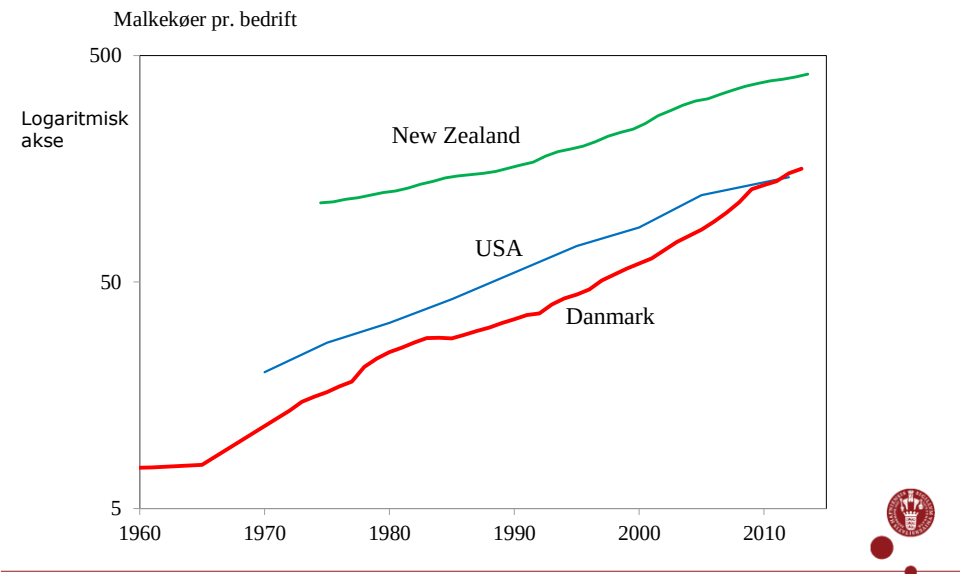
Miljø-betinget landbrugsstøtte

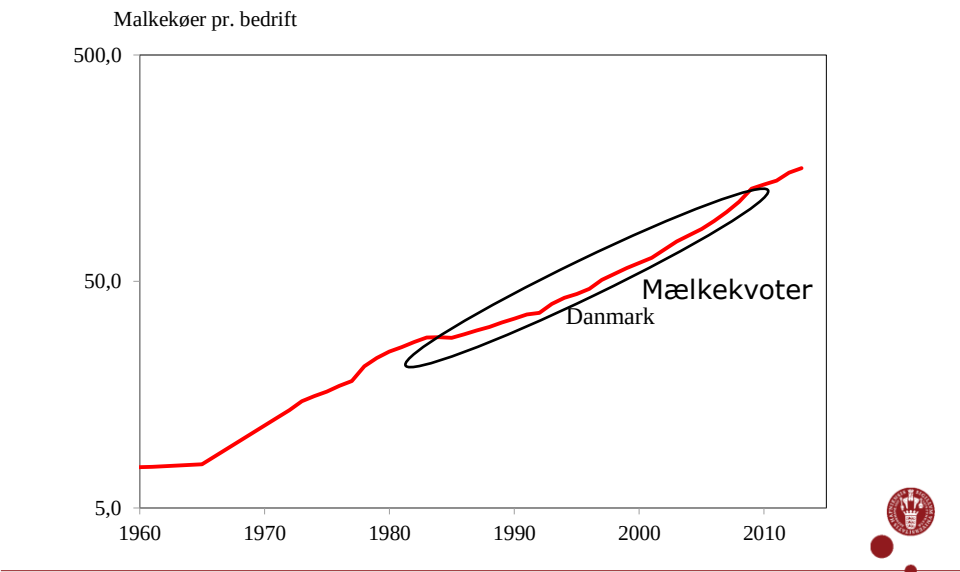
Holdning til landbrugsstøtten:
Over de næste ti år skal EU's landbrugsstøtte falde

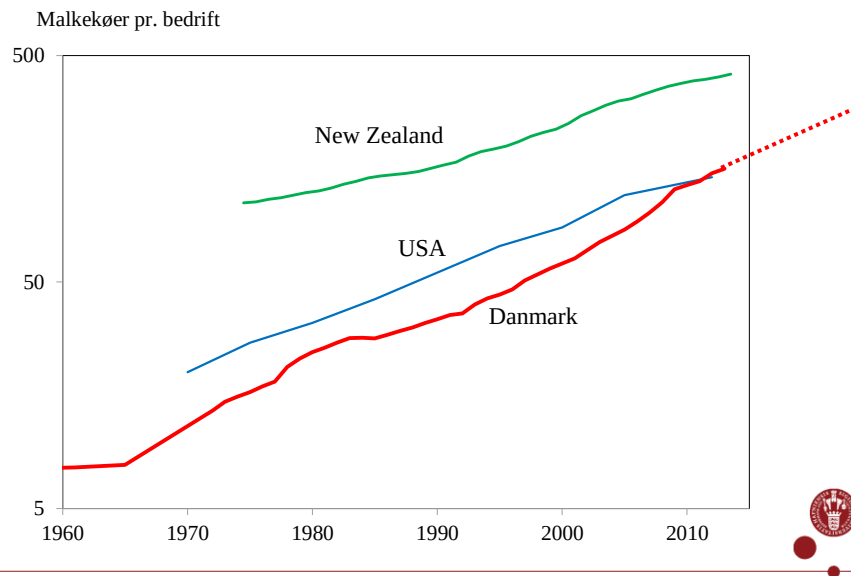
Strukturudviklingen er global

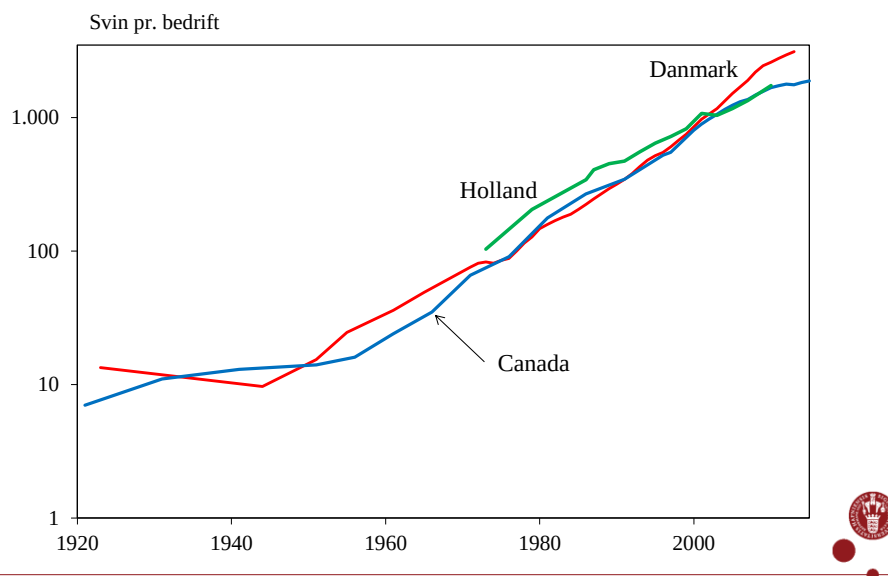
Strukturudviklingen er global

Strukturudviklingen er global

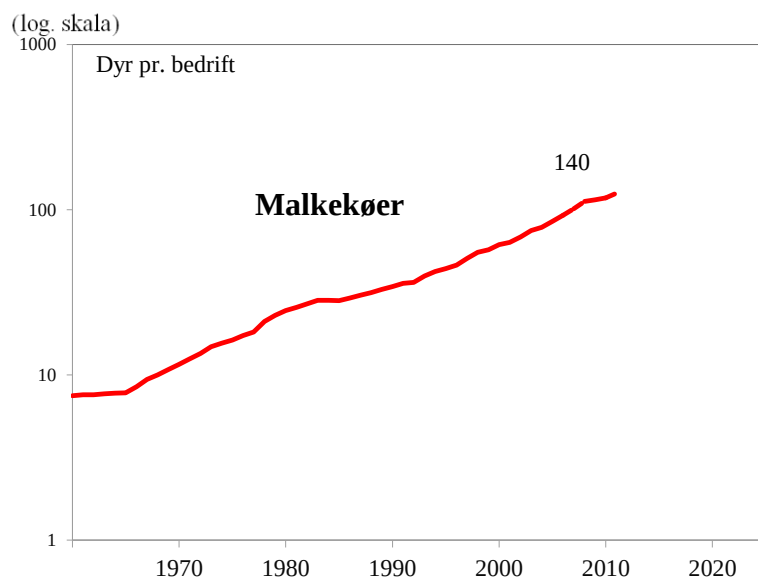
Antal svin pr. bedrift i Canada, Holland og Danmark

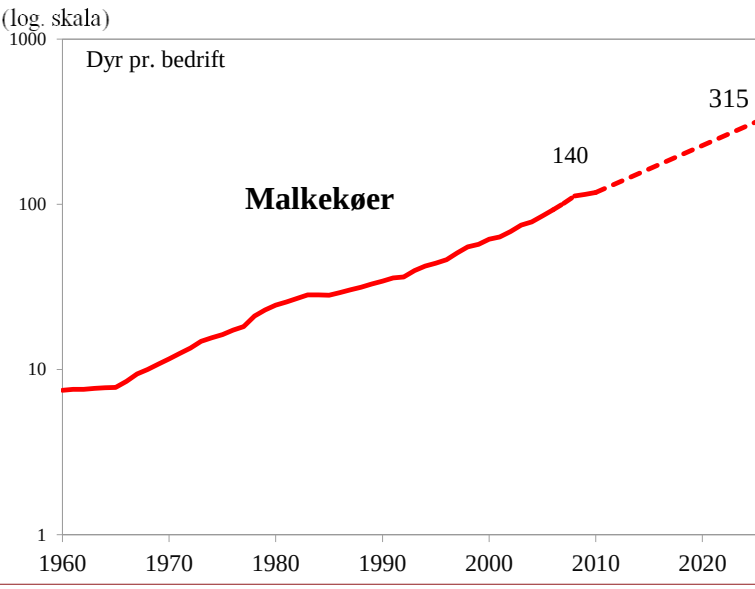
Strukturen i landbruget i 2025 ??

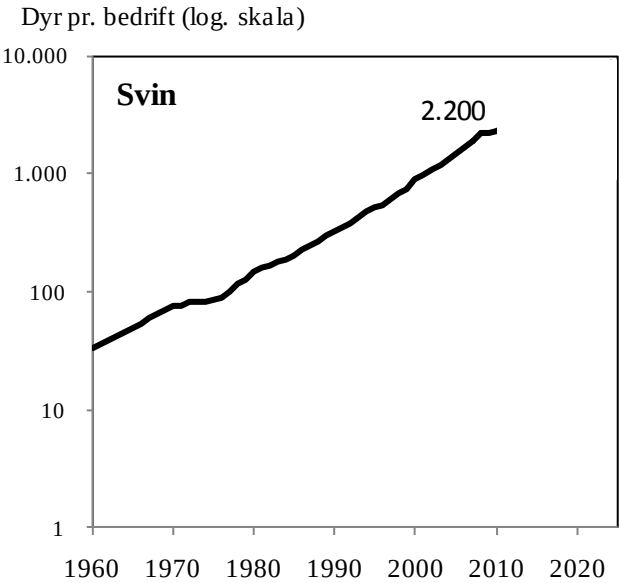
Gns. antal malkekøer pr. bedrift

Gns. antal malkekøer pr. bedrift

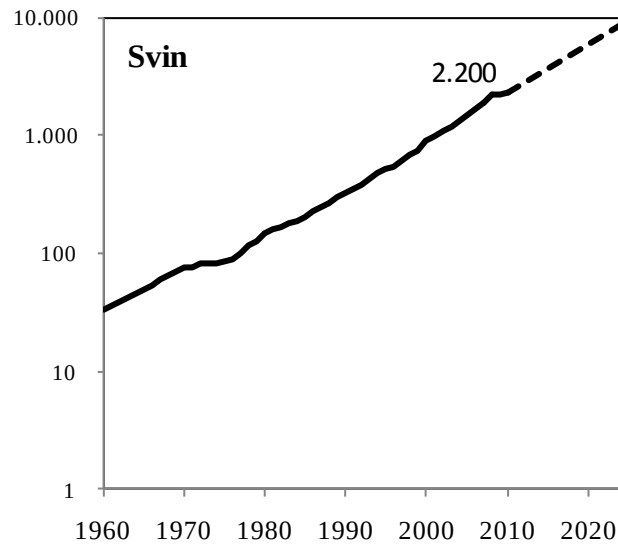

Antal svin pr. bedrift

Antal svin pr. bedrift

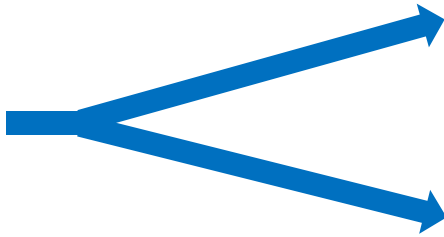
Dyr pr. bedrift (log. skala) 9.500

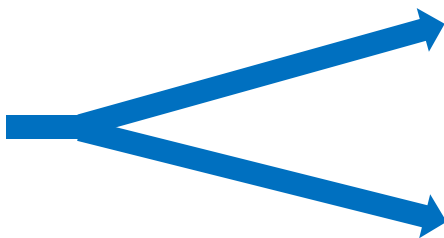
Stordrift er kommet for at blive

. . . . men der er plads til alle . . .

Stigende polarisering (forskelle)

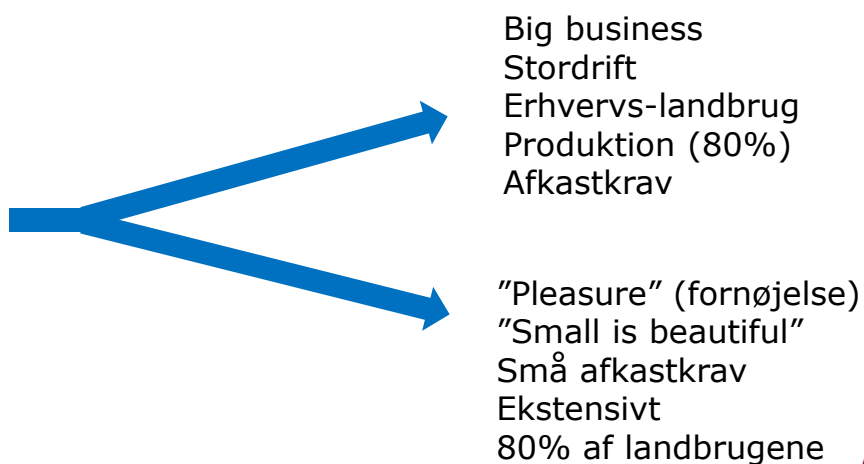
Stigende polarisering (forskelle)

Big business
Stordrift
Erhvervs-landbrug
Produktion (80%)
Afkastkrav

Stigende polarisering (forskelle)

Den fremtidige struktur

Den fremtidige struktur

Færre landbrug

Den fremtidige struktur

Færre landbrug

Større landbrug

Den fremtidige struktur

Færre landbrug
Større landbrug
Mere specialiserede

Den fremtidige struktur

Færre landbrug
Større landbrug
Mere specialiserede
Mere industrialiserede

Den fremtidige struktur

Færre landbrug

Større landbrug

Mere specialiserede

Mere industrialiserede

- Anvender metoder som andre erhverv
- Mere erhverv – mindre livsstil

Den fremtidige struktur

Færre landbrug

Større landbrug

Mere specialiserede

Mere industrialiserede

- Anvender metoder som andre erhverv
- Mere erhverv – mindre livsstil

Stigende polarisering

Den fremtidige struktur

Færre landbrug

Større landbrug

Mere specialiserede

Mere industrialiserede

- Anvender metoder som andre erhverv
- Mere erhverv – mindre livsstil

Stigende polarisering

Stigende koncentration

Den fremtidige struktur

Færre landbrug

Større landbrug

Mere specialiserede

Mere industrialiserede

- Anvender metoder som andre erhverv
- Mere erhverv – mindre livsstil

Stigende polarisering

Stigende koncentration

Mere "globale"

- Udsat for global konkurrence
- Investerer i udlandet

Den fremtidige struktur

Færre landbrug

Større landbrug

Mere specialiserede

Mere industrialiserede

- Anvender metoder som andre erhverv
- Mere erhverv – mindre livsstil

Stigende polarisering

Stigende koncentration

Mere "globale"

- Udsat for global konkurrence
- Investerer i udlandet

Udsættes for stor markedsusikkerhed

Den fremtidige struktur

Færre landbrug

Større landbrug

Mere specialiserede

Mere industrialiserede

- Anvender metoder som andre erhverv
- Mere erhverv – mindre livsstil

Stigende polarisering

Stigende koncentration

Mere "globale"

- Udsat for global konkurrence
- Investerer i udlandet

Udsættes for stor markedsusikkerhed

Stigende produktion

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (I)

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (I)

Ingen nemme løsninger . . .

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (I)

Ingen nemme løsninger . . .

Bevar og udbyg de styrker, som andelsselskaberne
og fødevareindustrien generelt har – de er
beundret verden over!

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (I)

Ingen nemme løsninger . . .

Bevar og udbyg de styrker, som andelsselskaberne
og fødevareindustrien generelt har – de er
beundret verden over!

Aktivt ejerskab – men ikke modarbejde

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (II)

Vi skal hele tiden være foran konkurrenterne

- Forspringet skal bevares
- Nyudvikling, innovation, forskning
- Synliggør fordelene ved innovation

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (II)

Vi skal hele tiden være foran konkurrenterne

- Forspringet skal bevares
- Nyudvikling, innovation, forskning
- Synliggør fordelene ved innovation

Tag globaliseringen som en udfordring og mulighed !

- Vi har nok de mest globaliserings-positive landmænd i verden !

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (III)

Tænk i markeder, globale kunder og globale løsninger

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (III)

Tænk i markeder, globale kunder og globale løsninger

Tænk ikke på, hvordan samfundet skal redde landbruget !

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (III)

Tænk i markeder, globale kunder og globale løsninger

Tænk ikke på, hvordan samfundet skal redde landbruget !

Samfundets livline forsvinder . . .

Drivkræfter og livliner for dansk landbrug

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (IV)

Brug forskning, udvikling og rådgivning til at give jer selv et forspring

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (V)

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (V)

Ingen simple løsninger eller "Columbusæg"

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (V)

Ingen simple løsninger eller "Columbusæg"

Flerstrengt løsning

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (V)

Ingen simple løsninger eller "Columbusæg"

Flerstrengt løsning

- Øget produktivitet

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (V)

Ingen simple løsninger eller "Columbusæg"

Flerstrengt løsning

- Øget produktivitet
- Kvalitet, sporbarhed

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (V)

Ingen simple løsninger eller "Columbusæg"

Flerstrengt løsning

- Øget produktivitet
- Kvalitet, sporbarhed
- Innovation – udvikle og producere nye egenskaber

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (V)

Ingen simple løsninger eller "Columbusæg"

Flerstrengt løsning

- Øget produktivitet
- Kvalitet, sporbarhed
- Innovation – udvikle og producere nye egenskaber
- Stordrift

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (V)

Ingen simple løsninger eller "Columbusæg"

Flerstrengt løsning

- Øget produktivitet
- Kvalitet, sporbarhed
- Innovation – udvikle og producere nye egenskaber
- Stordrift
- Samarbejde i værdikæden

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (V)

Ingen simple løsninger eller "Columbusæg"

Flerstrengt løsning

- Øget produktivitet
- Kvalitet, sporbarhed
- Innovation – udvikle og producere nye egenskaber
- Stordrift
- Samarbejde i værdikæden
- Globalt udsyn m.h.t. muligheder

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (V)

Ingen simple løsninger eller "Columbusæg"

Flerstrenget løsning

- Øget produktivitet
- Kvalitet, sporbarhed
- Innovation – udvikle og producere nye egenskaber
- Stordrift
- Samarbejde i værdikæden
- Globalt udsyn m.h.t. muligheder
- Konkurrenceevne

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (V)

Ingen simple løsninger eller "Columbusæg"

Flerstrenget løsning

- Øget produktivitet
- Kvalitet, sporbarhed
- Innovation – udvikle og producere nye egenskaber
- Stordrift
- Samarbejde i værdikæden
- Globalt udsyn m.h.t. muligheder
- Konkurrenceevne
- Opsøge og udvikle nye muligheder

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (V)

Ingen simple løsninger eller "Columbusæg"

Flerstrengt løsning

- Øget produktivitet
- Kvalitet, sporbarhed
- Innovation – udvikle og producere nye egenskaber
- Stordrift
- Samarbejde i værdikæden
- Globalt udsyn m.h.t. muligheder
- Konkurrenceevne
- Opsøge og udvikle nye muligheder
- Vedvarende uddannelse (netværk, kurser, erfaring)

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (VI)

Vi lever i et velfærdssamfund

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (VI)

Vi lever i et velfærdssamfund

- Høje omkostninger
- Offentlige goder

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (VI)

Vi lever i et velfærdssamfund

- Høje omkostninger
- Offentlige goder
- I skal producere til verdensmarkedspriser

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (VI)

Vi lever i et velfærdssamfund

- Høje omkostninger
- Offentlige goder
- I skal producere til verdensmarkedspriser
- Omkostninger langt over verdensmarkedsprisniveau

Hvordan udnytter vi/I mulighederne ?? (VI)

Vi lever i et velfærdssamfund

- Høje omkostninger
- Offentlige goder
- I skal producere til verdensmarkedspriser
- Omkostninger langt over verdensmarkedsprisniveau

Politiske omkostninger

Rammevilkår for
landbruget i 2025

Politik

1995-2010	2025
• Landbrugspolitik • Handelspolitik • Reforme og omlægning	

Politik

1995-2010	2025
• Landbrugspolitik • Handelspolitik • Reformer og omlægning	• Erhvervs politik • Fødevarepolitik • Energipolitik • Sundhedspolitik • Miljøpolitik • Regionalpolitik • U-landspolitik • Handelspolitik • Velfærdspolitik

Politik

1995-2010	2025
• Landbrugspolitik • Handelspolitik • Reformer og omlægning Landbrugspolitikken er død i 2025!	• Erhvervs politik • Fødevarepolitik • Energipolitik • Sundhedspolitik • Miljøpolitik • Regionalpolitik • U-landspolitik • Handelspolitik • Velfærdspolitik

Markeder

1995-2010	2025
• Markedsordninger • Intervention • Eksportstøtte • Importtold • Kvoter, brak m.m.	

Markeder

1995-2010	2025
• Markedsordninger • Intervention • Eksportstøtte • Importtold • Kvoter, brak m.m.	• Frihandel (næsten) • Ustabile markeder • Markedsadgang • Global arbejdsdeling • Liberalisme • Global konkurrence • Ingen udbudsbegrænsning

Strukturer

1995-2010	2025
• Styret udvikling • Fortrinsstilling • Kobling: Husdyr og jord • Selveje • Vækst via opkøb lokalt	

Strukturer

1995-2010	2025
• Styret udvikling • Fortrinsstilling • Kobling: Husdyr og jord • Selveje • Vækst via opkøb lokalt	• Mindre styring • Ekstern kapital tillades • Vækst via opkøb i udlandet • Specialisering

Rammevilkår

1995-2010	2025
• "Landbrugets særlige forhold" • Fokus på samfundsøkonomi • Forsyningssikkerhed • Understøtning af vækst	

Rammevilkår

1995-2010	2025
• "Landbrugets særlige forhold" • Fokus på samfundsøkonomi • Forsyningssikkerhed • Understøtning af vækst	• "Landbruget må selv klare sig" • Andelsselskaber vigtigere for landmænd • Vilkår som andre erhverv • Fokus på miljø og energi • Miljødimension overalt

